

Walter Tevis

VER VAN HUIS

**vertaald uit het Engels
door Anna Visser**

Walter Tevis is in Nederland grotendeels onbekend. Toch schreef hij zes romans, waarvan er drie met succes werden verfilmd. Anna Visser kwam de schrijver op het spoor via de film *The Man Who Fell to Earth* van Nicholas Roeg, naar het gelijknamige boek van Tevis. In deze film speelt wijlen David Bowie een gedenkwaardige hoofdrol als 'alien'. De musical *Lazarus* is ook op dit boek gebaseerd. Tevis' korte verhalen werden in 1981 verzameld in de bundel *Far From Home*, tevens de titel van dit verhaal.

Het eerste teken dat de conciërge van het wonder waarnam was de geur. Die was al een wonder op zich: de zilte geur van zeewier en zeewater op een ochtend in Arizona. Hij had de voordeur van het slot gedaan en was juist het gebouw in gelopen, toen de geur hem trof. Nu was deze man al oud en vertrouwde hij zijn zintuigen gewoonlijk niet. Maar hier was geen twijfel over mogelijk, zelfs hier niet, in dit stadje diep in het binnenland: dit was de geur van de zee – van een diepe zee, ver uit de kust, van groen zeewater, wier en zout.

Omdat de conciërge oud en moe was en omdat dit tijdstip op de vroege ochtend veel oude mannen onwerkelijk voorkomt, was het eerste wat hij voelde bij deze geur vreemd genoeg een kleine, nauwelijks merkbare tinteling van zijn oude zenuwen, een herinnering die diep in hem verankerd lag, aan hoe hij vijftig jaar geleden als jochie naar San Francisco was gegaan, de schepen in de baai had bekeken en die lekkere vieze lucht van zeewater voor het eerst had geroken. Maar dat gevoel duurde maar kort. Het maakte direct plaats voor verbazing – en toen voor boosheid, al kon hij onmogelijk zeggen waarop hij boos was, hier in dit stadje in de woestijn, die morgen, in de kleedkamers van het grote gemeentezwembad, waar hij herinnerd werd aan zijn jeugd en de zee.

‘Wat krijgen we nou...?’ zei de conciërge.

Niemand kon dit horen, behalve misschien de kleine jongen die buiten stond, door het gaas van het hek heen keek en met een van zijn vuile handen stevig een bruine, papieren zak omklemde, toen de conciërge op het

gebouw af liep. De man had het jongetje geen aandacht geschonken; 's zomers zwommen er altijd jongetjes in het zwembad – heel vervelend. En al had de jongen de man gehoord, hij gaf geen antwoord.

De conciërge liep verder door de kleedkamers met hun betonnen vloeren en bleef niet eens stilstaan om de nieuwe lichting obsceniteiten te lezen die 's morgens op de muren van de kleine houten kleedhokjes was gekalkt. Hij liep door de betegelde hal, stapte over het desinfecterende voetenbadje heen en ging op de brede betonnen rand van het zwembad staan.

Sommige dingen zijn onmiskenbaar. Er lag een walvis in het water.

En het was geen gewone walvis. Dit was een kolosaal beest, een joekel van een walvis, een gigantische blauwgrijze leviathan, met een rug van dertig meter lang en tien meter breed, een staartvin ter grootte van een goederenwagon en een kop zo groot als de gebalde vuist van een titaan. Het was een blauwe vinvis, een oud, glanzend, leerachtig monster met zeepokken op zijn grijze onderbuik en over zijn ogen een waas van ouderdom, wijsheid en bijziendheid, bruin zeewier dat uit zijn ene mondhoek droop, littekens van inktvis-sententakels op zijn kop en een roestig stuk harpoen dat uit de gevoelloze blubber op zijn rug stak. Hij lag op zijn buik in het zwembad, zijn rug stak hoog boven het water uit en om zijn monsterlijke grijze lippen lag een tevreden en ontspannen uitdrukking. Hij sliep niet, maar was slaperig genoeg om zich niet om zijn omgeving te bekommeren.

En hij stonk – die heerlijke oude stank van de zee, moeder van alles wat leeft: de brakke, pokdalige, ruwe

en zoute stank van de schepping en van ouderdom, de stank van de wereld die was en van de wereld die zou komen. Het was een prachtbeest.

De conciërge versteende niet toen hij hem zag, dat gebeurde een moment later. Eerst zei hij hardop en nuchter: 'Er ligt een walvis in het zwembad. Een walvis, verdomme.' Hij zei dit tegen niemand in het bijzonder – of juist tegen iedereen – en misschien had de jongen het wel gehoord, al klonk er geen antwoord vanaf de andere kant van het hek.

Na deze woorden bleef de conciërge zeven minuten lang peinzend op dezelfde plek staan. Hij dacht over veel dingen na, bijvoorbeeld over wat hij gegeten had als ontbijt, wat zijn vrouw tegen hem had gezegd toen ze hem die morgen wakker maakte. Ergens, aan de rand van zijn gezichtsveld, zag hij de kleine jongen met zijn papieren zak, en toen kwamen er gedachten bij hem op, zoals gedachten dat doen op dat soort momenten: *Die jongen is een jaar of zes. Waarschijnlijk zit zijn lunch in die zak. Een broodje met eiersalade. Een banaan. Een appel.* Maar hij dacht niet aan de walvis, want daar viel niets van te denken. Hij staarde naar die ongelooflijke romp, die daar zo ontspannen lag, naar die enorme kop, in het diepe onder de duikplanken, en naar een punt van de staartvin, waar het water in het ondiepe gedeelte overheen golfde.

De walvis ademde langzaam en diep, door zijn spuitgat. De conciërge ademde langzaam en oppervlakkig en keek zonder te knippen, zelfs niet in het feller wordende licht, keek niet-begrijpend naar het 85 ton zware mirakel in het zwembad. De jongen hield de bovenkant van zijn papieren zak stevig dichtgeklemd

en ook hij staarde onafgebroken naar de walvis. In het oosten kwam de zon op boven de woestijn, en de stralen braken rood en paars op de olieachtige rug van de walvis.

En toen kreeg de walvis de conciërge in de gaten. Met zijn belachelijk kleine oog staarde het dier hem een ogenblik lang glazig aan. En toen kromde het met een langzame, indrukwekkende en sierlijke beweging zijn rug, stak zijn staart zes meter de lucht in en liet die ongewoon langzaam en met een zachte plets weer in het water zakken. Duizend liter water spatte op uit het zwembad en de conciërge kreeg er genoeg van over zich heen om wakker te worden uit de half verdoofde toestand die zich van hem meester had gemaakt.

Abrupt sprong de conciërge naar achter en haastte zich van het water weg, met een doodsbange blik in zijn ogen die alle kanten opschoot, en met bleke lippen. Behalve de walvis en de jongen was er niets te zien. 'Welja,' zei hij. 'Welja,' alsof hij op de een of andere manier het plot had doorzien, alsof hij nu wist hoe een walvis in een openluchtwembad terecht kwam, alsof niemand hem meer iets wijs zou kunnen maken. 'Welja,' zei de conciërge tegen de walvis, draaide zich om en begon te rennen.

Hij rende terug naar het centrum van het stadje, terug naar Main Street, terug naar de bank, waar hij de voorzitter van de Commissie voor Openbare Werken zou vinden, de man die hem op de een of andere manier, misschien wel met een memo, zou kunnen redden. Hij rende terug naar de stad, waar alles was zoals het hoorde, rende harder dan hij ooit gerend had, zelfs in zijn jeugd, om te ontkomen aan het enige wonder

dat hij ooit zou zien, het mooiste wezen van Gods schepping ...

Toen de conciërge weg was, bleef de jongen nog lang naar de walvis staren, met een uitgestreken gezicht en een hart dat wild tekeer ging van liefde en verwondering: verwondering omdat er walvissen bestonden, en liefde voor de enige walvis die hij – een zesjarig woestijnkind uit Arizona – ooit had gezien. En toen hij zich realiseerde dat er mannen onderweg waren en hij niet langer met de walvis alleen zou zijn, bracht hij de papieren zak voorzichtig dicht bij zijn gezicht en hield hem vanboven een heel klein stukje open. Er ontstond commotie in de zak, alsof er een diertje in zat dat wanhopig probeerde te ontsnappen.

'Hé, hou op!' zei de jongen, en fronste.

Het gespartel hield op. Vanuit de zak klonk een stem, een hoge en boze stem. 'Goed, meneertje,' sprak de stem. 'Volgens mij ben je wel klaar voor de tweede.'

Het jongetje hield de zak zorgvuldig beet tussen duim en wijsvinger. Fronsend keek hij door de opening naar binnen. 'Ja,' zei hij, 'ik denk van wel ...'

Toen de conciërge terugkwam met twee andere mannen was de walvis er niet meer. De kleine jongen ook niet. Maar de geur van zeewier en het opgespatte, brakke water waren er nog wel, en in het zwembad lagen enkele slierten bruinig zeewier, die doelloos in het chloorwater rondreven, ver van huis.